

PK-FWD/3340/6/2018

Knurów, 4 lipca 2018 roku

**Dyrektorzy
Miejskich Szkół Podstawowych
Miejskich Przedszkoli
Zespołu Szkolno-Przedszkolnego
Miejskiego Ogniska Pracy Pozaszkolnej
Miejskiego Żłobka
pracownicy MCE
w Knurowie**

Dotyczy: mechanizmu podzielonej płatności.

Z dniem 1 lipca br. weszły w życie przepisy dot. mechanizmu podzielonej płatności (ang. SPLIT PAYMENT) - art. 108a-108c ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2017 r., poz. 1221 ze zmianami).

Szczegółowy opis mechanizmu podzielonej płatności (MPP) znajduje się w załączniku nr 1.

Na spotkaniu ze Skarbnikiem Miasta Knurowa w dniu 28 lipca br. zostały ustalone następujące wytyczne dla wszystkich jednostek organizacyjnych gminy Knurów:

- 1) wszystkie jednostki organizacyjne gminy Knurów jako należące do systemu sektora finansów publicznych są zobligowane do stosowania MPP od 1 lipca br.,
- 2) wszystkie jednostki organizacyjne (pracownicy, kierownicy jednostek) są zobligowane do dochowania należytej staranności przy dokonywaniu transakcji krajowych, które będą udokumentowane fakturą z wykazaną kwotą podatku od towarów i usług VAT (metodyka w zakresie oceny dochowania należytej staranności przez nabywców – załącznik nr 2),
- 3) informacje na temat: bezpiecznej transakcji, należytej staranności oraz mechanizmie podzielonej płatności można uzyskać pod adresem <https://www.finance.mf.gov.pl/web/wp/pp/bezpieczna-transakcja>,
- 4) informacje o statusie VAT podatników można sprawdzić pod adresem <https://ppuslugi.mf.gov.pl/> - portal podatkowy ministerstwa finansów,
- 5) wszystkie umowy dotyczące zakupu (nabycia) towarów i usług muszą zawierać oświadczenie sprzedającego, iż rachunek bankowy podany do zapłaty jest rachunkiem przypisanym do działalności gospodarczej,
- 6) opisy do faktur dokumentujących zakup towarów i usług, które będą realizowane z MPP obligatoryjnie muszą zawierać oświadczenie pracownika merytorycznie odpowiedzialnego za zakup lub kierownika jednostki o dochowaniu należytej staranności przy dokonaniu transakcji – celem zabezpieczenia interesów gminy Knurów w zakresie operacji związanych z podatkiem od towarów i usług – załącznik nr 3),
- 7) do zakupów bieżących, jednorazowych (zakup towarów i usług bez umowy pisemnej) – należy sprawdzić status podmiotu w VAT (patrz pkt.4), posiadać oświadczenie sprzedawcy, iż podany na fakturze rachunek bankowy jest rachunkiem związanym z prowadzoną działalnością gospodarczą,
- 8) w związku z wejściem mechanizmu podzielonej płatności z dniem 1 lipca br. obowiązuje całkowity zakaz dokonywania zakupów towarów i usług w formie przedpłaty (na podstawie faktury proforma).

W przypadku pytań proszę o bezpośredni kontakt z osobami prowadzącymi poszczególne księgi rachunkowe Państwa placówek.

Sprawę prowadzi: Witold Dumala (tel. 32 235 27 10)

DYREKTOR

Anna Mislura

Otrzymują:

- 1) adresaci,
- 2) MCE/K – a/a.

Split payment

Tygodnik Podatki i Księgowość

wydanie specjalne

Od 1 lipca 2018 r. można korzystać z podzielonej płatności (ang. split payment). Od wczoraj działają także nowe rachunki VAT, które banki/SKOK-i założyły przedsiębiorcom.

OK.
82

MLD ZŁ
TYŁE NA WPROWADZENIU SPLIT PAYMENT MA ZYSKAĆ SKARB PAŃSTWA DO 2028 R.

Na czym to polega

Nabywca towaru lub usługi kwotę odpowiadającą wartości sprzedaży netto wpłaca na rachunek rozliczeniowy dostawcy lub rozlicza w inny sposób. Natomiast pozostała część zapłaty, która odpowiada kwocie VAT, trafi na specjalny rachunek bankowy dostawcy, czyli rachunek VAT.

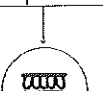
Co w umowach

Sprzedawcy i kontrahenci niezainteresowani split paymentem mogą zastrzec to w umowach. Mają w tym zakresie dowolność wynikającą z zasady swobody umów i sami decydują, w jaki sposób dokonują rozliczeń przeprowadzanych transakcji. MF takich praktyk nie zabrania.

Split payment

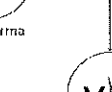
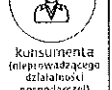
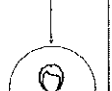
dotyczy

wszystkich przedsiębiorców w Polsce, niezależnie od tego, czy jest to:

nie dotyczy

przebiegający - w zakresie faktur objętych mechanizmem odwróconego obciążenia VAT w branży budowlanej lub w tzw. branżach wrażliwych (np. elektronika, stali, metale kolorowe)

Ograniczona dobrowolność

Kto decyduje

Stosowanie mechanizmu podzielonej płatności dla nabywcy jest dobrowolne. Oznacza to, że sam decyduje:

- którą fakturę zapłaci z zastosowaniem SP
- w jakiej części
- wobec którego dostawcy

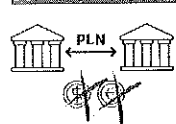
UWAGA!

Sprzedawca nie będzie miał jednak wpływu na decyzję nabywcy w tej sprawie. Po prostu otrzyma kwotę odpowiadającą VAT na rachunek VAT, a kwotę netto na rachunek rozliczeniowy. To oznacza, że dobrowolność dla przedsiębiorców tylko pozornie jest dobrowolna.

Spółki Skarbu Państwa deklarują stosowanie split paymentu!

Niektóre spółki Skarbu Państwa (np. Lotos) już wcześniej zadeklarowały, że od 1 lipca zamierzają stosować split payment. Można się spodziewać, że kolejne państwowe spółki postąpią tak samo. Zabiegało o to MF.

Tylko PLN

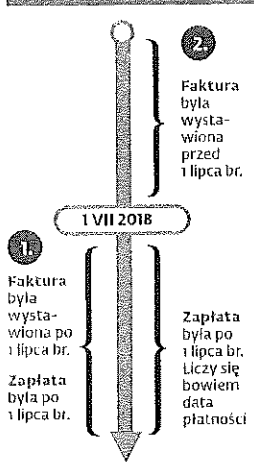
Mechanizm podzielonej płatności stosuje się wyłącznie do transakcji dokonywanych przelewem w złotych polskich na rzecz innych podatników VAT.

Nabywca korzystający ze split paymentu nie może zbiorczo opłacać faktur. Musi realizować podzieloną płatność w odniesieniu do każdej z nich.

Co nas może czekać?

W projekcie ustawy o zmianie ustawy - Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 2626) znalazła się m.in. propozycja, aby szef Krajowej Administracji Skarbowej mógł nakładać blokady na rachunki VAT. Obecnie może on blokować tylko rachunki rozliczeniowe na 72 godziny, a później jeszcze na trzy miesiące.

Podzieloną płatność można stosować wtedy, gdy:

Przykład

Sprzedawca wystawił fakturę 25 czerwca br. z terminem płatności 9 lipca na kwotę 1000 zł netto plus 230 zł VAT.

Nabywca zapłacił fakturę 6 lipca. Ponieważ płatność nastąpiła po 1 lipca br., miał on prawo skorzystać z mechanizmu podzielonej płatności. Wypełnił komunikat przelewu, wskazując:

- 230 zł - kwotę podatku VAT
 - 1230 zł - kwotę sprzedaży brutto
 - numer faktury, w związku z którą dokonywana jest płatność
 - NIP dostawcy
- Kwota 1000 zł trafia na rachunek rozliczeniowy sprzedawcy, a kwota 230 zł na rachunek VAT sprzedawcy

UWAGA!

Ważna jest data dokonania płatności, dlatego w SP można też uregulować fakturę wystawioną przed 1 lipca br.

Całość gotówką

Jeśli nabywca będzie płacił gotówką całą należność swoim dostawcom, to nie będzie mógł zastosować podzielonej płatności.

Kwota netto gotówką

Nabywca może zapłacić gotówką równowartość kwoty netto, a równowartość kwoty podatku może zapłacić na rachunek VAT. Ustawodawcy nie interesuje, co się stanie z kwotą netto. Trzeba jednak pamiętać o dopuszczalnych limitach płatności gotówkowych.

Brak środków

Jeśli na rachunku VAT:

1. nie ma wystarczającej ilości środków, wówczas bank „dobierze” z rachunku rozliczeniowego brakującą kwotę

nie wystarczą - bierze z rach. rozlicz.

pobiera tyle, ile jest na rach. VAT

dobiera brakującą kwotę

2. w ogóle nie ma środków - bank pobierze całą kwotę z rachunku rozliczeniowego

brak środków

pobiera całą kwotę

Nowy mechanizm w praktyce

To nabywca zadecyduje, czy zrobić przelew w modelu split payment, czy tradycyjnym.

UWAGA!

Nabywca nie musi znać numeru rachunku VAT sprzedawcy, gdyż na przelewie – tak jak dotychczas – będzie wskazywać rachunek rozliczeniowy sprzedawcy.

Jak korzystać z rachunku VAT

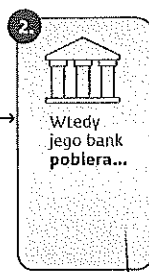
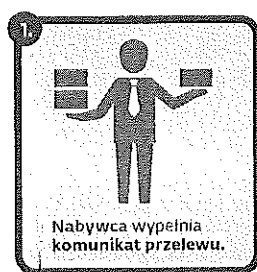
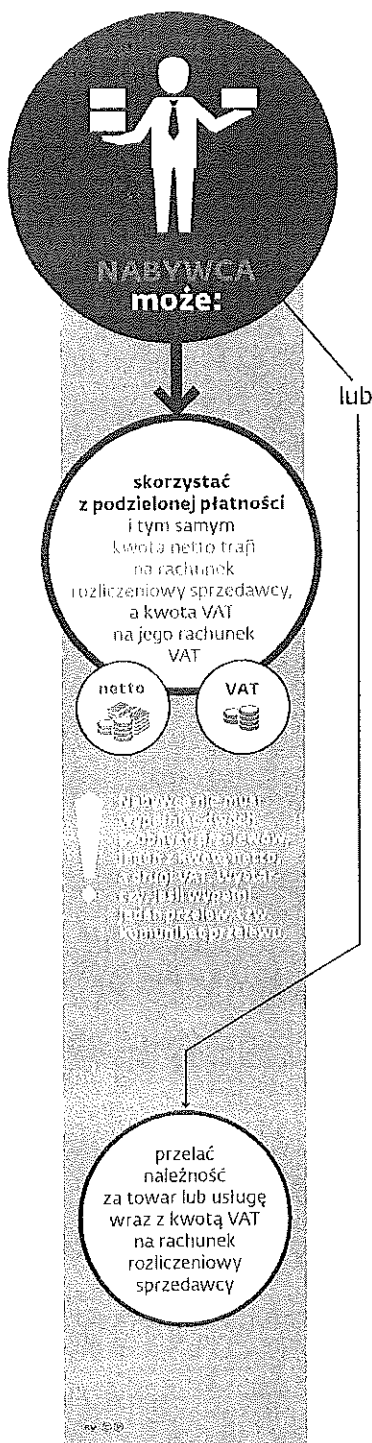
Do 1 lipca banki i SKOK-i utworzyły wszystkim przedsiębiorcom – podatnikom VAT – nowe rachunki VAT. Po tej dacie, zakładając im rachunek rozliczeniowy, będą też automatycznie zakładać rachunek VAT.

Bank/SKOK automatycznie otwiera jeden bezpłatny rachunek VAT do rachunków rozliczeniowych, które w nim posiada podatnik VAT*

* Wyjątkiem będą rachunki w RPP, gdzie obowiązują zasady: jeden rachunek rozliczeniowy – jeden rachunek VAT, tj. na wniosek podatnika może być prowadzony jeden rachunek VAT do kilku rachunków rozliczeniowych.

Jak to działa**

a ...z rachunku VAT nabywcy

Jeśli na rachunku VAT brakuje środków, bank pobiera z konta VAT dostępną kwotę i uzupełnia ją z powiązanego konta firmowego

b ...z rachunku rozliczeniowego nabywcy

kwotę VAT

kwotę netto za towary i usługi

Co musi zawierać komunikat przelewu

Nabywca, który zdecyduje się przełać należność w systemie podzielonej płatności, będzie zlecał jeden przelew, a nie dwa – tzw. komunikat przelewu. Należy w nim podać następujące dane:

- kwotę VAT (odpowiadającą całości albo części kwoty podatku wynikającej z faktury, która ma zostać zapłacona w mechanizmie podzielonej płatności)
- kwotę sprzedaży brutto (odpowiadającą całości albo części wartości sprzedaży brutto)
- numer faktury, w związku z którą dokonywana jest płatność
- numer, za pomocą którego dostawca towaru lub usługodawca jest zidentyfikowany na potrzeby podatku (NIP).

W split payment można zapłacić zarówno całość należności, jak i dowolną jej część. To do nabywcy należy decyzja, ile środków zostanie wpłaconych na osobne konto VAT sprzedawcy. Bank nie weryfikuje wysokości kwot, czy ich prawidłowości, ponieważ nie ma dostępu do faktury.

Warunkiem skorzystania ze split payment jest otrzymanie faktury.

Stosując SP, każdą z faktur należy uregulować osobno, dzięki czemu urząd skarbowy będzie mógł połączyć kwotę VAT z konkretną fakturą.

Co ze zleceniami stałymi?

Jeśli podatnik ma zlecenia stałe, to bank sam nie podzieli płatności. Bank bez komunikatu przelewu, a zatem bez każdorazowej decyzji podatnika, nie może dokonać samodzielnego podziału. Komunikat obejmuje także numer faktury. To musi być każdorazowo decyzja podatnika. Przy zleceniach stałych nie można więc korzystać z SP.

UWAGA!

Nie można dokonać płatności bezpośrednio na rachunek VAT.

Jakie będą konsekwencje, gdy podatnik w mechanizmie split payment dokona zbiorczej płatności za kilka faktur, wskazując w komunikacie przelewu tylko jeden numer faktury?

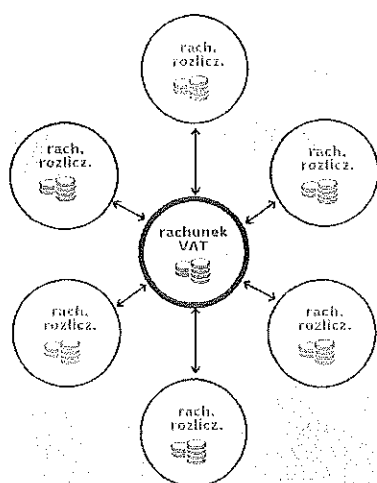
W takim przypadku mechanizm ochronny wynikające ze stosowania split payment (art. 108c ustawy o VAT) będą miały zastosowanie wyłącznie do kwoty odpowiadającej kwocie podatku wynikającej z tej konkretnej faktury, której numer został wskazany w komunikacie przelewu.

Odpowiedź MF z 11 czerwca br. na pytanie DGP

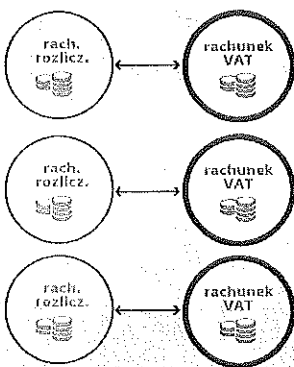
Ministerstwo Finansów

patrz → odpowiedź MF

** przykładowy schemat przygotowany na podstawie informacji zamieszczonych na stronie jednego z banków.

Na wniosek podatnika VAT bank/SKOK może utworzyć więcej rachunków VAT

UWAGA!

Z rachunku VAT nie można zapłacić PIT, CIT ani składek ZUS. Można zapłacić tylko VAT.

UWAGA!

Nie można przelewać środków pomiędzy własnymi rachunkami VAT utworzonymi w różnych bankach. Środki z rachunku VAT można przelać tylko w ramach jednego banku.

Jakie opłaty za konto VAT, przelewy i oprocentowanie?

Otwarcie i prowadzenie rachunku VAT nie wymaga zawarcia odrębnej umowy. Banki nie będą też pobierały prowizji i opłat za otwarcie i prowadzenie tego rachunku, przy czym zgromadzone na nim pieniądze mogą być – zgodnie z ustaleniami stron – oprocentowane.

Z nowych przepisów nie wynika natomiast zakaz pobierania opłat za dokonywanie przelewów w podzielonej płatności. Jednak w takim przypadku, zdaniem resortu finansów, opłata nie może być wyższa niż ta pobierana za zwykły przelew.

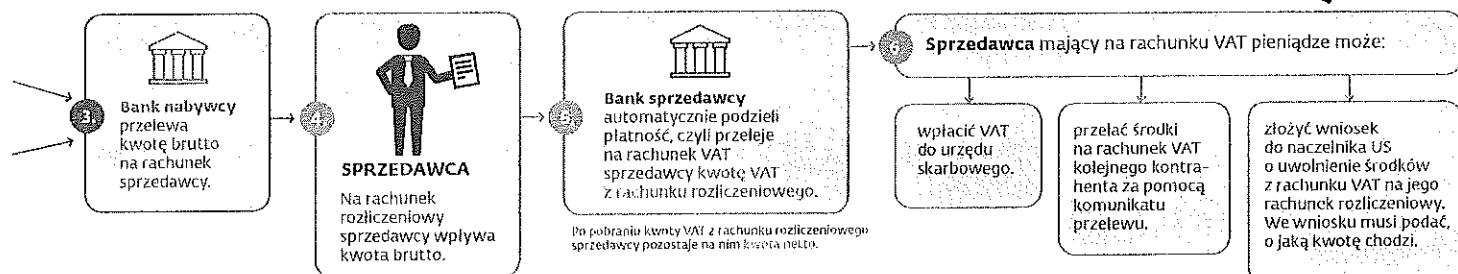
Na co mogą być przeznaczone pieniądze z rachunku VAT?

Środki z rachunku VAT mogą być wykorzystane do uregulowania kwoty VAT wykazanej w fakturze z tytułu zakupu towarów lub usług oraz do zapłaty podatku VAT do urzędu skarbowego. Z rachunku VAT można również zapłacić do urzędu skarbowego dodatkowe zobowiązania w VAT oraz odsetki za zwłokę w VAT.

Co w przypadku wpłacenia na rachunek VAT pomyłkowej kwoty?

W przypadku pomyłki, czyli wpłacenia zbyt wysokiej kwoty na rachunek VAT, nie ma możliwości zwrotu nadpłaconych środków z rachunku VAT. Sprzedawca może jednak zwrócić nabywcy tę kwotę ze swojego rachunku rozliczeniowego. Co innego, jeśli wpłacona kwota wynika z faktury, a następnie do tej faktury będzie wystawiona korekta – wówczas można dokonać zwrotu tej kwoty z rachunku VAT.

! Pieniądze zgromadzone na koncie VAT są własnością podatnika, ale nie może on swobodnie nimi dysponować.

Czy SP zadziała, gdy sprzedawca poda rachunek prywatny?

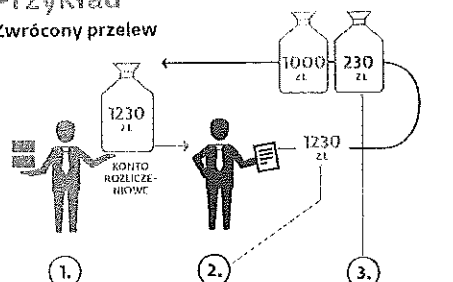
Jeżeli nabywca zrobi przelew na konto osoby fizycznej, która podała swój prywatny rachunek ROR, a nie rozliczeniowy założony dla działalności gospodarczej, to przelew w systemie podzielonej płatności nie przejdzie.

Wtedy pieniądze wrócą do nabywcy, który kupił towar lub usługę od osoby fizycznej. Przy czym na rachunek rozliczeniowy nabywcy wróci tylko kwota netto, a kwota VAT na jego rachunek VAT, nawet jeżeli całość była zapłacona z rachunku rozliczeniowego.

UWAGA!

W tym ostatnim przypadku nabywca będzie miał w efekcie mniej środków na rachunku rozliczeniowym i nie będzie mógł zapłacić z niego całej kwoty na ROR sprzedawcy.

Przykład Zwrócony przelew

1. Nabywca ma na koncie rozliczeniowym 1230 zł i płaci sprzedawcy, tj. osobie fizycznej, 1230 zł, w systemie podzielonej płatności.

2. Sprzedawca podał swoje prywatne konto, dlatego przelew wrócił na rachunek rozliczeniowy nabywcy.

3. Jednak na rachunek rozliczeniowy nabywcy wpłynęło 1000 zł, a na rachunek VAT – 230 zł.

4. Nabywca chce ponownie zapłacić sprzedawcy na jego ROR – poza systemem podzielonej płatności. Na swoim rachunku rozliczeniowym nie ma wystarczających środków, by zapłacić 1230 zł, bo ma już tylko 1000 zł do swobodnego dysponowania. 230 zł jest bowiem na rachunku VAT i nie może nimi swobodnie dysponować.

■ Czy rachunek/rachunki VAT trzeba zgłosić do US?

Nie ma obowiązku zgłaszania tych rachunków do urzędu skarbowego.

■ Co w sytuacji, w której na rachunek VAT wpłynie kwota wyższa niż podatek VAT wynikający z faktury, a odpowiednio niższa kwota wpłynie na rachunek podstawowy? Czy podatnik otrzymujący taki przelew będzie mógł zwrócić kwotę netto nabywcy (ze swojego rachunku VAT) i żądać od niego ponownej jej zapłaty na rachunek podstawowy? Jeśli tak, to czy nabywca otrzymujący zwrot będzie zobowiązany do ponownej zapłaty tej kwoty (przełania na rachunek podstawowy sprzedawcy), czy też będzie mógł uznać, że spełnił już swoje świadczenie, przelewając kwotę brutto na rachunek sprzedawcy?

Jeśli nabywca, regulując należność za fakturę w mechanizmie podzielonej płatności, przeleje na rachunek rozliczeniowy dostawcy kwotę netto niższą niż wynikająca z faktury, a na rachunek VAT kwotę odpowiednio wyższą niż kwota podatku wynikająca z tej faktury, to środki, które trafiły na rachunek VAT, już na tym rachunku zostaną. W takim przypadku nie będzie bowiem możliwe, aby dostawca zwrócił kontrahentowi ze swojego rachunku VAT część kwoty netto, która w wyniku mylnego wypełnienia komunikatu przelewu (nieodpowiednio wskazane kwoty) trafiła na rachunek VAT. W rozpatrywanej sytuacji wartość wystawionej faktury nie jest kwestionowana (wartości wskazane w fakturze są prawidłowe), zatem nie ma podstaw do wystawienia faktury korygującej i ewentualnego zwrotu kwoty wynikającej z korekty.

Odpowiedzi MF z 11 czerwca br. na pytania DCP

NACZELNIK US
na udzielenie odpowiedzi podatnikowi ma 60 dni.

Organ zgadza się na przekazanie pieniędzy – wyda wtedy postanowienie, w którym określi wysokość środków, jakie mają zostać przekazane na podstawowe konto przedsiębiorcy.

Organ nie zgadza się na przekazanie pieniędzy, o czym informuje w decyzji, która podlega zażaleniu.

Organ odmówi zgody na przekazanie środków zgromadzonych na koncie VAT, gdy:

- podatnik będzie posiadał zaległości podatkowe w VAT – w wysokości odpowiadającej zaległości podatkowej w podatku wraz z odsetkami za zwłokę – istniejącej na dzień wydania decyzji,
- zachodzi uzasadniona obawa, że:
 - zobowiązanie podatkowe z tytułu podatku nie zostanie wykonane, a w szczególności gdy podatnik trwale nie płaci zobowiązań z tytułu VAT lub wyżybia się majątku, co może utrudnić lub udrażnić egzekucję zobowiązań z tytułu podatku,

lub

– wystąpi zaległość podatkowa w VAT lub zostanie ustalone dodatkowe zobowiązanie podatkowe (sankcja).

Zalety i wady stosowania podzielonej płatności

Czy Ministerstwo Finansów planuje dokonanie takich zmian, aby jeden komunikat przelewu mógł obejmować płatność za więcej niż jedną fakturę?

Zapewnienie szczelności mechanizmu podzielonej płatności wymaga powiązania płatności z konkretną fakturą, której numer należy wskazać w komunikacie przelewu (zapewnia to integrację z prowadzonymi analizami w zakresie IPK). W związku z tym mechanizm ten nie znajduje zastosowania w przypadku dokonywania płatności przelewami zbiorczymi. Dopuszczenie funkcjonowania zbiorczych przelewów w tym systemie wiązałoby się z ryzykiem polegającym chociażby na możliwości przelewania „pustych” kwot między rachunkami. Przy takim funkcjonowaniu zapewnienie ochrony nabywcy, jaką obecnie daje mechanizm podzielonej płatności, nie byłoby możliwe. Z uwagi na powyższe nie przewiduje się odejścia od ścisłego powiązania zapłaty z konkretną fakturą.

Odpowiedź MF z 27 czerwca br. na pytanie DGP

Minusy split payment

- Brak możliwości płatności zbiorczych** – konieczność opłacania każdej faktury osobnym przelewem w split payment wiąże się z ponoszeniem wyższych opłat.
- Większe ryzyko błędów w przelewach** – bank nie zweryfikuje poprawności danych i kwot wpisanych przez nabywcę w komunikacie przelewu i ich zgodności z fakturą.
- Długość czasu przetwarzania na przelewie i na rachunku** – z rachunku VAT na tradycyjny rachunek bankowy – może to trwać nawet 60 dni.
- Zmniejszenie płynności finansowej** – przedsiębiorcy nie będą mogli swobodnie korzystać ze środków zgromadzonych na specjalnym rachunku bankowym do celów VAT.

Zachęty do stosowania split payment

ustawowe

pozaustawowe

domniemanie należytej staranności

Zastosowanie split payment będzie przesłanką domniemania działania z należyłą starannością. Nie wynika to z ustawy, ale z opublikowanej przez MF „Metodyki w zakresie oceny dochowania należytej staranności przez nabywców towarów w transakcjach krajowych”, która jest przeznaczona dla urzędników skarbowych. Aby urząd uznał, że przedsiębiorca działał z należyłą starannością, podatnik musi nie tylko skorzystać ze split payment, ale także pozytywnie zweryfikować przesłanki formalne, a więc sprawdzić, czy kontrahent jest zarejestrowanym, czynnym podatnikiem VAT oraz czy jest zarejestrowany w KRS i CEIDG. Nie mogą też zachodzić inne okoliczności, które w sposób jednoznaczny mogłyby wskazywać na brak dochowania należytej staranności.

szybszy zwrot VAT

Na wniosek podatnika, złożony wraz z deklaracją podatkową, urząd skarbowy jest obowiązany dokonać zwrotu różnicy podatku na rachunek VAT podatnika w terminie 25 dni – licząc od dnia złożenia rozliczenia.

25 DNI

W TAKIM TERMINIE, KTORZY NIE MOŻE BYĆ PRZEDŁOŻONY, PRZEDSIĘBIORCA OTRZYMA ZWROT PODATKU NA RACHUNEK VAT. UWAGA! ABY WYSTĄPIĆ O ZWROT NA RACHUNEK VAT, NIE TRZEBA DOKONYWAĆ PŁATNOŚCI W SP.

60 DNI

TYLE WYWOŚI STANDARDOWY TERMIN ZWROTU PODATKU, CZYLI NA RACHUNEK ROZLICZENIOWY FIRMY

niższa kwota do wpłaty do US

Jeżeli zapłała zobowiązania podatkowego z tytułu podatku następuje w całości z rachunku VAT w terminie wcześniejszym niż termin zapłaty podatku, kwotę zobowiązania podatkowego z tytułu podatku można obniżyć o kwotę wyliczoną wg wzoru określonego w art. 108d ust. 1 ustawy o VAT. Nie będą to jednak duże kwoty.

Nowe wzory deklaracji

Wprowadzenie mechanizmu podzielonej płatności spowodowało konieczność wprowadzenia zmian we wzorach deklaracji: VAT-7(17), VAT-7K(11), VAT-8(8), VAT-9M(7), oraz w objaśnieniach do podanych deklaracji.

brak dodatkowego zobowiązania VAT

Do wysokości kwoty odpowiadającej kwocie podatku wynikającej z otrzymanej faktury, zapłaconej z zastosowaniem mechanizmu podzielonej płatności, podatnikowi nie zostanie ustalone dodatkowe zobowiązanie.

bez podwyższonych odsetek od zaległości podatkowych

Przedsiębiorca nie zapłaci podwyższonych odsetek (150 proc.), jeśli zaległość podatkowa dotyczy okresu rozliczeniowego, za który w złożonej deklaracji VAT wykazano kwotę podatku naliczonego, której co najmniej 95 proc. wynika z otrzymanych przez podatnika faktur zapłaconych z zastosowaniem split payment. Przy czym zaległość podatkowa nie może przekroczyć dwukrotności kwoty podatku naliczonego wykazanej w złożonej deklaracji podatkowej.

odstąpienie od odpowiedzialności solidarnej

Do wysokości kwoty odpowiadającej kwocie podatku wynikającej z otrzymanej faktury, która została uregulowana z zastosowaniem mechanizmu podzielonej płatności, nabywca nie poniesie solidarnej odpowiedzialności ze sprzedawcą towarów wymienionych w zał. nr 13 do ustawy o VAT.

Kto nie skorzysta

Z możliwości tych nie może skorzystać podatnik, który wiedział, że faktura zapłacona z zastosowaniem mechanizmu podzielonej płatności:

- została wystawiona przez podmiot nieistniejący,
- stwierdza czynności, które nie zostały dokonane,
- podaje kwoty niezgodne z rzeczywistością,
- potwierdza czynności, do których mają zastosowanie przepisy art. 58 i art. 83 kodeksu cywilnego (czynności nieważne lub pozorne).

Ministerstwo Finansów

Wiele kontrowersji budzi kwestia wpływu mechanizmu SP na sposób dokonywania rozliczeń związanych z faktoringiem. W szczególności możliwość uznania faktora za odpowiedzialnego za VAT nierozliczony przez dostawcę towarów i usług.

Chodzi o sytuację, kiedy faktor dokonuje płatności na rzecz faktora, a następnie otrzymuje zapłatę za fakturę od dłużnika, w ramach mechanizmu SP. Czy w takiej sytuacji (na podstawie art. 108a ust. 5 i 6 ustawy VAT) faktor będzie odpowiedzialny za VAT nierozliczony przez faktora, do wysokości VAT otrzymanego od dłużnika w ramach mechanizmu SP? Czy odpowiedzialność faktora byłaby wyłączona w sytuacji, gdy pierwotna płatność na rzecz faktora byłaby również dokonana w ramach mechanizmu SP?

W opisanej sytuacji (płatność w schemacie faktoringu) dochodzi do dokonania płatności na rzecz podatnika innego niż wskazany na fakturze. W związku z tym podatnik ten (faktor) odpowiada solidarnie wraz z dostawcą lub usługodawcą za nierozliczony przez dostawcę lub usługodawcę podatek do wysokości kwoty otrzymanej na rachunek VAT. Wskazana powyżej odpowiedzialność solidarna faktora zostaje wyłączona, jeżeli dokona on płatności na rachunek VAT dostawcy towarów lub usługodawcy wskazanego na fakturze w kwocie odpowiadającej wysokości kwoty otrzymanej na swój rachunek VAT (art. 108a ust. 6 ustawy o VAT). Regulacja ta obejmuje również sytuację, w której faktor przed otrzymaniem od nabywcy towaru lub usługi płatności za fakturę dokumentującą wierzytelność nabytą przez faktora dokonał płatności przy zastosowaniu mechanizmu podzielonej płatności do zbywcy wierzytelności będącym dostawcą towaru lub usługi.

Odpowiedź MF z 11 czerwca br. na pytanie DGP

Pisaliśmy o tym...

„Rachunek VAT będzie za darmo. Ale firmy i tak zapłacą za split payment”

– Tygodnik Gazeta Prawna z 15 czerwca 2018 r. (DGP nr 115)

Dodatek opracowali merytorycznie: Marcin Mroziński, Magdalena Sobczak Opracowanie graficzne: Regina Majerska
W opracowaniu dodatku wykorzystano z materiałów zamieszczonych na stronie www.mf.gov.pl

METODYKA W ZAKRESIE OCENY DOCHOWANIA NALEŻYTEJ STARANNOŚCI PRZEZ NABYWCÓW TOWARÓW W TRANSAKCJACH KRAJOWYCH

Metodyka w zakresie oceny dochowania należytej staranności przez nabywców towarów w transakcjach krajowych jest narzędziem wykorzystywanym przy dokonywaniu oceny ryzyka braku dochowania należytej staranności przez nabywców towarów w transakcjach krajowych udokumentowanych fakturą z wykazaną kwotą podatku od towarów i usług (VAT). Określa najistotniejsze okoliczności, które powinny być brane pod uwagę przy ocenie zachowania podatników, którzy sami nie dokonali oszustwa w zakresie podatku VAT oraz nie wiedzieli, że transakcja, w wyniku której nabyli towar, służy oszustwu w zakresie VAT.

Zwalczanie oszustw i ewentualnych nadużyć jest celem uznanym i wspieranym przez dyrektywę 2006/112/WE Rady z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej¹. W konsekwencji krajowe organy administracyjne i sądowe nie tylko mogą, ale powinny odmówić prawa do odliczenia podatku naliczonego podatnikowi, jeżeli na podstawie obiektywnych przesłanek zostanie udowodnione, że skorzystanie z tego prawa wiązałoby się z oszustwem lub nadużyciem².

Konsekwentnie odmowa prawa do odliczenia podatku naliczonego powinna mieć miejsce w każdym przypadku, gdy sam podatnik popełnia oszustwo lub nadużycie, jak i wtedy, gdy podatnik ten wiedział lub powinien był wiedzieć, że przez nabycie towaru uczestniczył w transakcji związanej z oszustwem w zakresie VAT³.

W przypadku podatnika, który nie wiedział, że transakcja nabycia towaru została zorganizowana w związku z popełnieniem przez inny podmiot oszustwa lub nadużycia, prawo do odliczenia podatku naliczonego nie powinno zostać mu odebrane, jeżeli podatnik, przy zachowaniu należytej staranności nie mógł wiedzieć, że transakcja ta służy oszustwu lub nadużyciu w zakresie VAT⁴.

Tym samym, dla oceny, czy w danym przypadku zasadne jest kwestionowanie prawa podatnika do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego kluczowe znaczenie ma ocena, czy w konkretnej sprawie, w której stwierdzono oszustwo w zakresie VAT, podatnik powinien był wiedzieć, że uczestniczy w transakcji związanej z oszustwem lub nadużyciem w zakresie VAT.

Co do zasady, dla dochowania należytej staranności podatnik powinien zweryfikować swojego kontrahenta, czyli dostawcę towaru i okoliczności transakcji z nim zawieranej.

¹ Dz. Urz. UE L 347 z 11.12.2006, s. 1, z późn. zm.

² Np. wyrok TSUE w sprawie C-285/11 Bonik, pkt 35, w sprawie C-18/13 Maks Pen, pkt 26.

³ Np. wyrok TSUE w sprawie C-277/14 Stehcamp, pkt 48.

⁴ Np. wyroki TSUE w sprawach C-354/03, C-355/03 i C-484/03 Optigen i in., pkt 51, 52, 55; C-439/04 i C-440/04 Kittel i Recolta Recycling, pkt 44–46, 60; C-80/11 i C-142/11 Mahagében i Dávid, pkt 44, 45, 47.

Metodyka dotyczy zatem przesłanek dochowania należytej staranności przez nabywców towarów w transakcjach krajowych, czyli relacji z dostawcą towaru i okoliczności transakcji z nim zawieranej.

Jeżeli podatnik nie będzie odpowiednio uważny przy zawieraniu transakcji, a więc zignoruje obiektywne okoliczności, wskazujące na to, że transakcja może mieć na celu naruszenie prawa lub oszustwo, wówczas powinno zostać zakwestionowane prawo tego podatnika do odliczenia podatku naliczonego.

W związku z większym ryzykiem w przypadku transakcji z nowym kontrahentem wprowadzono rozróżnienie na przesłanki oceny na etapie rozpoczęcia współpracy z kontrahentem (pkt 1) oraz w trakcie trwania współpracy (pkt 2).

Dodatkowo przedstawiono przykładowe działania, których podjęcie przez podatnika powinno przyczynić się do zweryfikowania przez niego okoliczności związanych z transakcją, w celu wykazania dochowania należytej staranności przy podejmowaniu decyzji o zawarciu transakcji z danym kontrahentem.

Podjęcie przez podatnika działań wskazanych w *Metodyce* istotnie zwiększa prawdopodobieństwo dochowania przez podatnika należytej staranności. Jednakże należy podkreślić, że – mając na uwadze mnogość sytuacji, które mogą wystąpić w praktyce życia gospodarczego – do rzetelnej oceny dochowania należytej staranności, w toku postępowania organy podatkowe mogą uwzględniać również inne okoliczności transakcji oraz podjęte przez podatnika działania.

Z drugiej strony, należy stwierdzić, iż niepodjęcie tych działań także nie powoduje automatycznie utraty prawa do odliczenia naliczonego podatku VAT. W przypadku kwestionowania rozliczeń w podatku VAT, podatnik może wykazywać, że dochował należytej staranności przy zawieraniu transakcji w dowolny inny sposób.

Należy podkreślić, że wyłudzenia VAT mają miejsce najczęściej w przypadku transakcji o większej skali, dlatego też wskazane w *Metodyce* okoliczności powinny być stosowane z uwzględnieniem wartości transakcji.

1. Ocena na etapie rozpoczęcia współpracy z kontrahentem

Na potrzeby *Metodyki* przyjmuje się, że rozpoczęcie współpracy z kontrahentem stanowi zawarcie transakcji z podmiotem, z którym podatnik wcześniej nie zawierał transakcji handlowych dotyczących towarów. Przy czym za rozpoczęcie współpracy z kontrahentem należy uznać również sytuację, w której transakcja jest zawierana z podmiotem, z którym podatnik zawierał już wcześniej transakcje, ale nowe transakcje będą dotyczyły towarów nieobjętych dotychczas branżą lub profilem działalności tego podmiotu i które dotychczas nie były od niego nabywane przez podatnika.

Pojęcie kontrahenta należy odnosić do przedsiębiorcy (sprzedawcy), który dokonuje dostawy towaru na rzecz podatnika.

1.1. Kryteria formalne

Ocena dochowania należytej staranności powinna uwzględniać dokonanie sprawdzenia formalnego statusu kontrahenta. W szczególności następujące przesłanki mogą wskazywać, że podatnik nie zweryfikował swojego kontrahenta w stopniu wystarczającym, co może prowadzić do wniosku, że nie dochował należytej staranności:

- brak rejestracji kontrahenta w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS) lub Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG) – o ile rejestracja w KRS lub CEIDG jest wymagana w przypadku kontrahenta;
- kontrahent nie jest zarejestrowany jako podatnik VAT czynny – nabywca może to zweryfikować przez usługę „Sprawdzenie statusu podmiotu VAT”, dostępną na Portalu Podatkowym lub poprzez złożenie wniosku do właściwego naczelnika urzędu skarbowego;
- kontrahent jest – na moment transakcji – wpisany do prowadzonego przez Szefa Krajowej Administracji Skarbowej wykazu podmiotów, które zostały wykreślone przez naczelnika urzędu skarbowego z rejestru jako podatnicy VAT lub które nie zostały zarejestrowane przez naczelnika urzędu skarbowego, na podstawie art. 96 ust. 4a ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług⁵, zwanej dalej „ustawą o VAT”;
- kontrahent nie posiada, lub – pomimo żądania podatnika – nie przedstawił wymaganych koncesji i zezwoleń dotyczących towarów będących przedmiotem planowanych transakcji;
- osoby zawierające umowę/dokonujące transakcji nie posiadają umocowania do działania w imieniu kontrahenta – podatnik może przykładowo zweryfikować umocowanie osób upoważnionych do udzielenia pełnomocnictw w imieniu kontrahenta na podstawie danych z KRS lub CEIDG.

Ocena, czy podatnik dochował należytej staranności, w sytuacji gdy kontrahent podatnika był na moment transakcji wpisany do prowadzonego przez Szefa Krajowej Administracji Skarbowej wykazu podmiotów, które zostały wykreślone przez naczelnika urzędu skarbowego z rejestru jako podatnicy VAT czynni, powinna jednak uwzględniać, czy w późniejszym okresie nie zostało przywrócone zarejestrowanie kontrahenta.

Analogicznie, ocena dochowania należytej staranności przez podatnika, który zawarł transakcję z kontrahentem, który – na moment zawarcia tej transakcji – nie był wpisany do rejestru podatników VAT czynnych, powinna również uwzględniać czy w późniejszym okresie podatnik nie został do tego rejestru wpisany.

⁵ Dz. U. z 2017 r. poz. 1221, z późn. zm.

1.2. Kryteria transakcyjne

Przedstawiona poniżej lista kryteriów transakcyjnych oceny dochowania należytej staranności nie ma charakteru zamkniętego i nie można wykluczyć, że mogą wystąpić inne okoliczności, które mogą wskazywać na istnienie ryzyka udziału w oszustwie.

Stwierdzenie przez organy, że podatnik zweryfikował okoliczności transakcji wskazane w *Metodyce*, powinno istotnie zwiększać prawdopodobieństwo dochowania przez podatnika należytej staranności. Jednakże należy podkreślić, że – mając na uwadze mnogość sytuacji, które mogą wystąpić w praktyce życia gospodarczego – do rzetelnej oceny dochowania należytej staranności, w toku postępowania organy podatkowe mogą uwzględniać również inne okoliczności transakcji, jakie w danym przypadku uznają za konieczne.

Transakcja została przeprowadzona bez ryzyka gospodarczego

Za nietypową należy uznać sytuację, gdy kontrahent (dostawca) lub podmiot działający w jego imieniu proponuje podatnikowi dalszą sprzedaż dostarczonych przez kontrahenta towarów wskazanemu przez ten podmiot nabywcy, przy czym ten nabywca płaci należność za towar podatnikowi, zanim ten zapłaci swojemu kontrahentowi. Tym samym, płatność za towar (od podmiotu wskazanego przez kontrahenta – przez podatnika – do kontrahenta) zabezpiecza transakcję u podatnika zanim jeszcze dojdzie do dostawy towaru.

Podstawową okolicznością, która wskazuje na co najmniej nietypowy przebieg transakcji, jest praktycznie całkowite wyeliminowanie ryzyka gospodarczego dla podatnika. Brak ryzyka gospodarczego wynika z faktu, że podatnik dokonuje transakcji, zazwyczaj o znacznej wartości (kupi i sprzedaje towary), ale nie angażuje w tę transakcję żadnych własnych środków finansowych (płaci pieniędzmi uzyskanymi od podmiotu, któremu sprzedał ten towar), ani nie musi szukać klienta, któremu sprzeda zakupiony towar. Na ryzyko udziału w oszustwach podatkowych wskazywać może zastosowanie przelewów natychmiastowych do płatności za towar.

Przykładowy przebieg transakcji bez ryzyka gospodarczego jest następujący:

- spółka A oferuje towar za 200 000 zł spółce B;
- spółka A wskazuje spółce B kontrahenta – spółkę C, który jest chętny do nabycia towaru od spółki B za 210 000 zł;
- spółka C płaci 210 000 zł na rzecz spółki B;
- spółka B płaci 200 000 zł na rzecz spółki A ze środków otrzymanych wcześniej od spółki C;
- spółka B zarabia 10 000 zł na transakcji, mimo że nie angażuje żadnych własnych środków finansowych, nie ponosi żadnego ryzyka gospodarczego oraz nie wykazuje żadnej inicjatywy w przeprowadzeniu transakcji.

Podatnik dokonał płatności gotówką lub skorzystał z obniżenia ceny w przypadku płatności gotówką, gdy wartość transakcji przekracza 15 000 zł

Dla oceny dochowania należytej staranności znaczenie może mieć sytuacja, kiedy podatnik decyduje się na skorzystanie z rabatu wynikającego z zapłaty gotówką, a także wyrażając zgodę na sztuczny podział transakcji na szereg płatności mniejszych niż 15 000 zł w celu ominięcia wymogów wynikających z art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej⁶.

Podatnik zapłacił za towar przelewem na dwa odrębne rachunki bankowe, rachunek podmiotu trzeciego lub rachunek zagraniczny

Przy ocenie dochowania przez podatnika należytej staranności należy wziąć pod uwagę sytuację, w której płatność za towar została dokonana na rachunek podmiotu trzeciego lub rachunek zagraniczny, o ile nie ma to wyraźnego uzasadnienia ekonomicznego (np. umowa cesji, faktoring).

Płatność za towar przelewem na dwa odrębne rachunki bankowe powinna natomiast budzić wątpliwości, jeżeli cenę netto za zakupione towary zapłacono na rachunek bankowy wskazany przez kontrahenta, a zawarty w cenie towarów VAT został zapłacony na inny (wskazany przez kontrahenta) rachunek bankowy.

Cena towaru oferowanego podatnikowi przez kontrahenta znacząco odbiegała od ceny rynkowej bez ekonomicznego uzasadnienia

Przy analizie kryterium rynkowości ceny towarów – z racji braku ugruntowanych relacji handlowych między podatnikiem a kontrahentem – należy uwzględnić cenę oraz sposób jej kalkulacji, istniejące na danym rynku w czasie, gdy transakcja była realizowana. Niska cena oferowanych przez kontrahenta towarów, powinna sprowokować podatnika do zachowania podwyższonych standardów przy sprawdzaniu tego kontrahenta. Decydujące znaczenie powinien mieć przy tym nie tyle sam fakt obniżenia ceny, ale to, czy istnieje ekonomiczne uzasadnienie dla takiego zachowania kontrahenta. Analiza rynkowości zastosowanej ceny uwzględniać musi specyfikę branży, etap obrotu (hurt, duży hurt, itp.) i jego wielkość. Znacząca różnica między ceną oferowaną przez kontrahenta a ceną rynkową może wskazywać, że celem transakcji nie było osiągnięcie zysku przez kontrahenta.

Jako przykład sytuacji, w których cena towarów – bez ekonomicznego uzasadnienia – znacząco odbiega od ceny rynkowej można wskazać sytuację, gdy nowo powstały podmiot oferował „atrakcyjną” cenę w porównaniu do cen konkurentów, którzy działali na danym rynku przez wiele lat (np. jeżeli duży dystrybutor danego towaru nie jest w stanie zaoferować ceny porównywalnej z tą proponowaną przez kontrahenta), lub gdy bardzo atrakcyjną cenę oferował kontrahent, który był relatywnie małym przedsiębiorcą na danym rynku (nie dotyczy producentów danego towaru) i w związku z tym standardowo nie powinien był uzyskiwać np.

⁶ Dz. U. z 2017 r. poz. 2168, z późn. zm.

tak dużego rabatu z uwagi na poziom obrotów – od producenta/dystrybutora tego towaru – który mógłby uzasadniać niską cenę.

Wśród okoliczności, które mogą wskazywać na istnienie ekonomicznego uzasadnienia dla stosowania ceny, która odbiega od ceny rynkowej, można wskazać przykładowo sytuację, gdy odstępstwo od ceny rynkowej wynikało z akcji promocyjnej, w tym również takiej, która potwierdzona była publiczną ofertą (strony www, portale branżowe) lub programem lojalnościowym.

Podatnik nabył od kontrahenta towary, które należą do innej branży niż ta, w której działa kontrahent i których dotychczas podatnik od niego nie nabywał, jeżeli zmiana profilu działalności kontrahenta nie ma uzasadnienia ekonomicznego

Niejednokrotnie do oszustw dochodzi w przypadkach, w których podmioty, które w przeszłości nie oferowały nigdy danego rodzaju towaru, nagle składają „atrakcyjne” oferty potencjalnym kontrahentom na ten towar.

Nie w każdym przypadku nabycie towarów, które nie stanowią zasadniczej części działalności kontrahenta, musi się wiązać z jego udziałem w procederze oszustw podatkowych. Oferowanie towarów z innej branży niż te, które były wcześniej sprzedawane przez kontrahenta, może mieć bowiem uzasadnienie ekonomiczne, w szczególności gdy zmienia on dotychczasowy profil działalności. Przykładowe okoliczności, które uzasadniają ekonomicznie oferowanie towarów przez kontrahenta z innej branży niż dotychczasowa, są następujące:

- dostawa wynikała z żądania klienta kompleksowego wykonania tej czynności (dostawca obok towarów, które wynikają z profilu jego działalności, oferuje towary spoza tego profilu, ale wynikało to nie z jego oferty, a z zapytania nabywcy);
- dostawca miał w ofercie takie towary, ale nie oferował ich wcześniej danemu podatnikowi lub podatnik nie był zainteresowany nabyciem takich towarów od tego dostawcy;
- rozszerzenie działalności o nowy zakres towarów przez dostawcę było potwierdzone publiczną ofertą dostawy takich towarów, referencjami producenta/dostawcy lub informacją na stronie www podmiotu, lub w portalach branżowych, odpowiednim wpisem w PKD lub jego aktualizacją;
- nowo oferowane towary były objęte obrotem koncesjonowanym i podmiot uzyskał stosowne koncesje lub zezwolenia.

Kontakt z kontrahentem lub osobą go reprezentującą nie był odpowiedni dla okoliczności danej transakcji

Można wskazać na następujące przypadki, w których podatnik powinien być mieć wątpliwości co do tego, czy kontakt z kontrahentem lub osobą go reprezentującą był odpowiedni (dotyczy wyłącznie krajowych dostaw towarów):

- kontrahent (osoba go reprezentująca) nie był rezydentem w Polsce, a kontakt z nim odbywał się wyłącznie w obcym języku, poprzez zagraniczny adres e-mail, komunikator internetowy albo telefonicznie;
- kontrahent nie był rezydentem w Polsce i nie przedstawił żadnej osoby do kontaktu w Polsce;
- kontrahent nie posiadał żadnego biura, agencji, oddziału, przedstawicielstwa w Polsce, posiadał wyłącznie zagraniczny adres miejsca prowadzenia działalności;
- kontrahent (osoba go reprezentująca) nie uwiarygadniał swojej tożsamości, tak że podatnik nie mógł mieć pewności z kim faktycznie się kontaktuje. Na przykład kontakt odbywał się z adresu e-mail, którego nie sposób było powiązać z działalnością gospodarczą kontrahenta, w e-mailach nie było żadnych danych kontrahenta, korespondencja była prowadzona za pomocą komunikatora internetowego;
- osobiste spotkanie z kontrahentem lub osobą go reprezentującą (np. agentem, przedstawicielem handlowym) było niemożliwe;
- ta sama osoba występowała jako osoba reprezentująca różne podmioty lub jako osoba, z którą uzgadniało się szczegóły transakcji dotyczących różnych podmiotów.

Kontrahent posiadał siedzibę lub miejsce prowadzenia działalności gospodarczej pod adresem, pod którym brak było oznak prowadzenia działalności gospodarczej

W przypadku, w którym kontrahent jako adres siedziby (lub miejsca prowadzenia działalności gospodarczej) wskazał adres, pod którym mieściło się jedynie tzw. wirtualne biuro świadczące usługi udostępnienia adresu dla celów rejestracyjnych, mogły istnieć uzasadnione wątpliwości co do wiarygodności kontrahenta, jednak tylko wtedy, gdy posługiwanie się wirtualnym biurem nie było adekwatne dla skali działalności gospodarczej podmiotu.

Wątpliwości co do wiarygodności kontrahenta powinna również wzbudzić sytuacja, gdy kontrahent wskazał jako siedzibę (lub miejsce prowadzenia działalności gospodarczej) miejsce, które pozostaje w oczywistej sprzeczności ze skalą lub rodzajem działalności kontrahenta (np. kontrahent oferuje dostawę hurtowej ilości paliwa, a siedziba mieści się w garażu). Zawarcie transakcji z takim kontrahentem może wskazywać na brak dochowania należytej staranności przez podatnika.

Wymagany przez kontrahenta od podatnika termin płatności był krótszy niż termin płatności oferowany przez innych dostawców z tej samej branży bez ekonomicznego uzasadnienia

Kryterium terminu płatności powinno być oceniane na tle danej branży. W konsekwencji w przypadku powszechnego stosowania przedpłat przy dostawie danego rodzaju towaru brak jest podstaw do podważania wiarygodności kontrahenta. Kryterium to dotyczy zatem przypadków, gdy terminy płatności były znacząco krótsze niż standardowo stosowane w danym

czasie, na danym rynku i w danej branży. Szczególne wątpliwości powinny wzbudzić sytuacje, w których obrót towarem oraz płatności następowały w szybkich cyklach.

Transakcja została zawarta na warunkach znacznie odbiegających od tych, które uznawane były w danej branży za gwarantujące bezpieczeństwo obrotu

Wśród typowych warunków wskazujących na możliwość uczestnictwa w transakcjach mających na celu naruszenie prawa lub oszustwo można wymienić:

- ograniczenie możliwości skutecznej reklamacji zakupionego towaru;
- brak ubezpieczenia towarów i gwarancji mimo ich wysokiej wartości – w przypadku, gdy nie zastosowano innych form zabezpieczenia.;
- brak możliwości wprowadzenia do umowy dodatkowych zabezpieczeń, np. kar umownych;
- brak możliwości ustaleń co do transportu, np. transport towarów od podatnika zawsze własnym transportem kontrahenta lub kolejnego nabywcy, brak możliwości ustalenia warunków transportu, magazynowania, miejsca odbioru towaru;
- brak możliwości dokładnej weryfikacji jakości towarów, np. zakaz otwierania opakowań zbiorczych, nakaz wpisywania numerów fabrycznych towarów na opakowaniu zbiorczym bez możliwości porównania tych numerów z faktycznymi numerami na towarach.

Przy analizie powyższych warunków uwzględnić należy sytuację, w której przewagę ekonomiczną nad nabywcą posiada dostawca towaru, co mogło prowadzić do zmniejszenia możliwości negocjacji warunków transakcji.

Kontrahent dostarczał towary niezgodne z wymaganiami jakościowymi określonymi w przepisach prawa powszechnie obowiązującego

W niektórych branżach przepisy prawa powszechnie obowiązującego określają wymagania jakościowe dla towarów, ustalając kary dla obrotu tymi towarami, które nie spełniają takich wymagań. Typowym przykładem są regulacje dotyczące obrotu paliwami ciekłymi (zawarte w ustawie z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw⁷ oraz aktach wykonawczych⁸ do tej ustawy). W związku z wymogami nałożonymi na obrót paliwami, na możliwość udziału w oszustwie podatkowym wskazywać może brak posiadania przez nabywców uzyskanych od kontrahenta dokumentów potwierdzających jakość nabywanego paliwa.

Transakcja pomiędzy podatnikiem a kontrahentem nie była udokumentowana umową, zamówieniem lub innym potwierdzeniem warunków tej transakcji

⁷ Dz. U. z 2016 r. poz. 1928, z późn. zm.

⁸ Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 9 października 2015 r. w sprawie wymagań jakościowych dla paliw ciekłych (Dz. U. poz. 1680, z późn. zm.).

Z uwagi na dynamikę obrotu gospodarczego zawarcie umowy pisemnej może być utrudnione w niektórych przypadkach, jednakże podatnik powinien w inny sposób (np. w formie korespondencji mailowej) udokumentować warunki transakcji.

Kontrahent będący spółką kapitałową dysponował kapitałem zakładowym niewspółmiernie niskim w stosunku do okoliczności transakcji

Ryzyko udziału w procederze oszustw podatkowych może mieć miejsce, jeżeli kontrahent będący spółką kapitałową (spółką akcyjną lub spółką z ograniczoną odpowiedzialnością) posiadał kapitał zakładowy rażąco niski w stosunku do okoliczności transakcji.

Kontrahent nie posiadał zaplecza organizacyjno-technicznego odpowiedniego do rodzaju i skali prowadzonej działalności gospodarczej

Wątpliwości podatnika powinna być wzbudzić sytuacja, w której kontrahent nie dysponuje odpowiednim zapleczem organizacyjnym, majątkowym, technicznym oraz odpowiednim zasobem kadrowym, które umożliwiają prowadzenie działalności gospodarczej w skali, którą oferuje podatnikowi.

Taka sytuacja może mieć miejsce przykładowo, gdy kontrahent proponuje dostawę sprzętu AGD w znacznej ilości i o znacznej wartości, jednakże nie posiada dostępu (np. jako właściciel, najemca, leasingobiorca, nabywca usług transportowych, itp.) do odpowiednich magazynów lub środków transportu.

Kontrahent nie dysponuje stroną internetową (lub nie jest obecny w mediach społecznościowych) z informacjami odpowiednimi do skali prowadzonej działalności, mimo że jest to przyjęte w danej branży

Okoliczność ta powinna być oceniana z uwzględnieniem specyfiki branży oraz pozostałych okoliczności transakcji, w tym jej wartości. W niektórych sytuacjach kontrahent nie posiada strony internetowej (lub nie jest obecny w mediach społecznościowych), ponieważ prowadzi działalność wyłącznie w oparciu o tzw. marketing szeptany, czy polecenie przez innych kontrahentów i w związku z tym nie potrzebuje np. prowadzenia własnej strony internetowej.

2. Ocena należytej staranności przy kontynuacji współpracy z kontrahentem

Z uwagi na mniejsze ryzyko nieświadomego udziału podatników w procederze oszustw podatkowych w przypadku kontynuacji współpracy gospodarczej, dochowanie należytej staranności należy oceniać w sposób nieco odmienny niż na etapie nawiązania współpracy gospodarczej.

Ocena należytej staranności powinna być dostosowana do już istniejącej relacji gospodarczej. Kryteria formalne (pkt 2.1.) oraz transakcyjne (pkt 2.2.) mogą być stosowane, jeżeli wykazane

zostanie, że w dotychczasowych transakcjach z kontrahentem nie występowały okoliczności określone w pkt 1.1. i 1.2. (kryteria formalne i kryteria transakcyjne).

2.1. Kryteria formalne

Na brak dochowania przez podatnika należytej staranności mogą wskazywać następujące okoliczności:

- podatnik nie weryfikował w sposób regularny czy kontrahent jest zarejestrowany jako podatnik VAT czynny;
- podatnik nie weryfikował w sposób regularny czy kontrahent nie utracił wymaganych koncesji i zezwoleń;
- podatnik nie weryfikował w sposób regularny czy osoby zawierające umowę/dokonujące transakcji posiadają aktualne umocowania do działania w imieniu kontrahent;
- kontrahent został wpisany do prowadzonego przez Szefa Krajowej Administracji Skarbowej wykazu podmiotów, które zostały wykreślone przez naczelnika urzędu skarbowego z rejestru jako podatnicy VAT, chyba, że rejestracja kontrahenta została przywrócona w późniejszym okresie.

Przy ocenie dochowania przez podatnika należytej staranności w sytuacji kontynuacji współpracy z kontrahentem, należy wziąć pod uwagę kryteria formalne – jednakże ich wystąpienie nie musi każdorazowo oznaczać, że podatnik nie dochował należytej staranności. Przy kontynuacji współpracy z kontrahentem istotne znaczenie mają również okoliczności transakcyjne opisane w pkt 2.2.

2.2. Kryteria transakcyjne

Najważniejszym czynnikiem przy ocenie dochowania należytej staranności jest zmiana – bez ekonomicznego uzasadnienia – dotychczasowych zasad współpracy między podatnikiem, a jego kontrahentem. Jako okoliczności, które wskazują na możliwość braku dochowania należytej staranności wskazać należy w szczególności:

- zawarcie transakcji bez ryzyka gospodarczego;
- płatność gotówką albo obniżenie ceny w razie płatności gotówką – w przypadku gdy wartość transakcji przekracza 15 000 zł;
- zapłata za towar na dwa odrębne rachunki bankowe (nie dotyczy mechanizmu podzielonej płatności), rachunek podmiotu trzeciego lub rachunek zagraniczny;
- cena towaru znacząco odbiegała od ceny rynkowej – bez ekonomicznego uzasadnienia;
- transakcja – bez ekonomicznego uzasadnienia – dotyczyła towarów, które należały do innej branży niż ta, w której działa kontrahent i których dotychczas podatnik od niego nie nabywał;

- termin płatności za towar od podatnika był krótszy niż standardowy termin płatności - bez ekonomicznego uzasadnienia;
- transakcja została przeprowadzona na warunkach znacznie odbiegających od tych, które uznawane były w danej branży za gwarantujące bezpieczeństwo obrotu;
- kontrahent dostarczał towary niezgodne z wymaganiami jakościowymi określonymi w przepisach prawa powszechnie obowiązującego;
- transakcja pomiędzy podatnikiem a kontrahentem nie została udokumentowana umową w formie pisemnej (w tym w formie elektronicznej), zamówieniem lub innym potwierdzeniem warunków tej transakcji;
- w dotychczasowych transakcjach kontrahent bez uzasadnienia zmienił sposób transportu towaru (np. towar miał być dostarczony z Polski, a jest przewożony z terytorium innego państwa).

3. Ocena dochowania należytej staranności przez podatnika w razie płatności przy wykorzystaniu mechanizmu podzielonej płatności

Jeżeli płatność na rzecz dostawcy towaru zostanie zrealizowana przy wykorzystaniu mechanizmu podzielonej płatności⁹, wówczas należy uznać, że podatnik dochował należytej staranności, jeżeli pozytywnie zweryfikował przesłanki formalne i nie zachodzą inne okoliczności, które w sposób jednoznaczny mogłyby wskazywać na brak dochowania należytej staranności.

Dodatkowo, należy pamiętać, że realizacja płatności przy wykorzystaniu mechanizmu podzielonej płatności¹⁰ zwolni nabywcę towaru z:

- odpowiedzialności solidarnej, o której mowa w art. 105a ust. 1 ustawy o VAT;
- ryzyka nałożenia dodatkowego zobowiązanie podatkowego w trybie art. 112b ust. 1 pkt 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy o VAT oraz art. 112c ustawy o VAT.

- do wysokości kwoty odpowiadającej kwocie podatku wynikającej z otrzymanej faktury.

Powyższe wyłączenie odpowiedzialności nie będzie mieć zastosowania w przypadku którym podatnik wiedział, że faktura zapłacona z zastosowaniem mechanizmu podzielonej płatności¹¹:

- została wystawiona przez podmiot nieistniejący;
- stwierdza czynności, które nie zostały dokonane;
- podaje kwoty niezgodne z rzeczywistością;
- potwierdza czynności, do których mają zastosowanie przepisy art. 58 i art. 83 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny¹², tj. czynności prawne sprzeczne z ustawą

⁹ Art. 108a ust. 3 ustawy o VAT, który wejdzie w życie z dniem 1 lipca 2018 r.

¹⁰ Art. 108c ust. 1 ustawy o VAT, który wejdzie w życie z dniem 1 lipca 2018 r.

¹¹ Art. 108c ust. 3 ustawy o VAT, który wejdzie w życie z dniem 1 lipca 2018 r.

¹² Dz.U. z 2017 r. poz. 459.

albo mające na celu obejście ustawy, czynności prawne sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, a także czynności, w przypadku których oświadczenie woli zostało złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów.

Metodyka podlegać będzie aktualizacji m.in. z uwagi na zmiany w przepisach prawa, jak również w celu dostosowania jego treści do aktualnych potrzeb Krajowej Administracji Skarbowej albo gdyby na taką konieczność wskazywała praktyka życia gospodarczego.

Okoliczności określone w *Metodyce* nie mają charakteru zamkniętego – organy podatkowe mogą brać pod uwagę wszystkie okoliczności jakie uznają za konieczne dla rzetelnej oceny dochowania przez podatnika należytej staranności. Każda sytuacja powinna być rozpatrywana przez organ podatkowy na tle całokształtu okoliczności towarzyszących danej transakcji gospodarczej.

Zgodnie z art. 191 Ordynacji podatkowej, organ podatkowy ocenia na podstawie całego zebranego materiału dowodowego, czy dana okoliczność została udowodniona.

Pleczeńć jednostki				☐ PRZELEW ☐ ROZLICZENIE PRZEDPŁATY					
Dotyczy:									
Informacja o zaangażowaniu wydatków:									
Informacja o zamówieniach publicznych:									
Numer z rejestru zamówień publicznych:									
Informacja do odliczeń VAT:									
Przyjęto na stan mienia: (wartość w PLN)				ŚT (środki trwałe):			PST (pozostałe środki trwałe):		
WNIIP (wartości niematerialne i prawne):				PWNIP (pozostałe wartości niematerialne i prawne):			K (księgozbiór):		
Płatne ze środków:									
Dział	Rozdział	§	ŻF	Kwota			Uwagi		
				0,00 zł					
				0,00 zł					
				0,00 zł					
				0,00 zł					
				0,00 zł					
				0,00 zł					
				0,00 zł					
				0,00 zł					
				0,00 zł					
				0,00 zł					
				0,00 zł					
Razem:				0,00 zł					
Inne uwagi:				Oświadczam, że realizując transakcję dochowano należytej staranności Data Podpis osoby odpowiedzialnej za zakup lub kierownika jednostki					
Sprawdzono pod względem merytorycznym		Zweryfikowano pod kątem zgodności z wnioskiem o dokonanie zamówienia publicznego		Kontrola inspektora nadzoru inwestorskiego		Sprawdzono pod względem prawidłowości realizacji dotacji		Zatwierdzam do zapłaty	
Data	Osoba upoważniona	Data	Osoba upoważniona	Data	Osoba upoważniona	Data	Osoba upoważniona	Data	Kierownik jednostki
Dowód sprawdzono pod względem formalnym, rachunkowym, zgodności operacji gospodarczych i finansowych z planem finansowym, kompletności i rzetelności dokumentów dotyczących operacji gospodarczych i finansowych oraz zakwalifikowano do ujęcia w księdze rachunkowej jak wyżej					Akceptacja operacji gospodarczej				
Data		Osoba upoważniona			Data		Główny księgowy		
Informacja o źródłach finansowania									

